

Зрушення в науці вищої школи і проблеми сьогодення — з погляду проректорів ВНЗ

Які позитивні зрушення останніх років в університетській науці ви б назвали і що гальмує її розвиток зараз? З такими запитаннями «Світ» звернувся до проректорів з наукової роботи деяких вітчизняних ВНЗ.

Володимир БЕРЖАНСЬКИЙ, проректор з наукової роботи Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського, доктор фізико-математичних наук, професор:

— Одним із позитивних моментів, що сприяють розвитку науки у вищих навчальних закладах, я б назвав можливість укладення чималої кількості договорів двосторонньої співпраці з іноземними інституціями — як під егідою Державного фонду фундаментальних досліджень, так і по департаменту міжнародного співробітництва та європейської інтеграції МОН. Зокрема, дуже важливий останній із них — договір ДФФД та CNRS (Франція).

До початку кризи уряд підтримував вітчизняного виробника електронних мікроскопів і вакуумних установок — фірму «Селмі» із Сум. У рамках цієї програми нам були поставлені електронний мікроскоп та спектрометр для мікроаналізу, чим зараз активно користуємося при створенні затребуваних на ринку магнітооптичних сенсорів. Це, без сумніву, плюс.

Хочу відзначити роботу міністерства у проведенні ранжування ВНЗ. Особливо важливий підхід, коли оцінюється ефективність наукової роботи, тобто кількість наукової продукції, що припадає на одного співробітника. Рейтинг з наукової роботи спонукає університет шукати резерви і аналізувати причини відставань. Таким чином підвищується ефективність науки в кожному вищому навчальному закладі та в Україні в цілому.

Що гальмувало нас усі ці роки? Напевно, те, що практично не виділялися кошти для модернізації матеріальної бази університетів (наші лабораторії природничо_наукового циклу працюють на устаткуванні 80-х років минулого століття). Ми йдемо в Болонський процес, а це вільний ринок освіти, на якому студент із бакалаврським ступенем буде вибирати, де йому навчатися в магістратурі. Звичайно, він вибере найсучасніший заклад в Європі.

Ми ж часто змушені давати більше теоретичних знань, аніж практичних. Маємо досить тісні контакти з Інститутом нанотехнологій у Франції. Тому подвійна аспірантура дає змогу виконувати роботи на устаткуванні французьких колег. Але

коли аспірант повертається до нас — зовсім інший коленкор. Отож, будуть гроші на оновлення парку приладів — наука в університетах стане набагато дієвішою.

Алімжан САДЄКОВ, проректор з наукової роботи Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, доктор економічних наук, професор:

— На мій погляд, основні зрушення відбулися в тому, що викладачі університетів стали більше мотивовані до науководослідної роботи. Маю на увазі не матеріальне заохочення. Нині кожен викладач намагається поліпшити свою конкурентоспроможність. Яким чином? Включитися у проведення наукових досліджень, пропонувати більше фахових статей, видавати монографії, брати участь у міжнародних наукових проектах, щоб його бачили не просто викладачем, а викладачем університету, який паралельно займається науковою роботою. А якщо він має чимало публікацій за кордоном, видає монографії, активно займається наукою, то, звісно, він конкурентоспроможніший і якісніше виконує свої обов'язки як викладача.

Перша проблема, що стоїть на шляху розвитку університетської науки — банальна. Це — фінансування. Адже викладачі університетів 30% свого робочого часу повинні займатися наукою. Якщо ж ця наука фінансується недостатньо, то ефективність досліджень дуже низька. Хоча варто визнати, що з року в рік фінансування все-таки поліпшується.

Друга проблема також виходить із недостатнього фінансування — застаріле наукове обладнання. МОН намагається розв'язувати цю проблему. Торік наш університет виграв грант і отримав більше мільйона гривень для придбання потужного мікроскопа вітчизняного виробництва. Тепер на його базі створюємо наукову лабораторію, що, переконаний, підвищить якість досліджень в університеті.

Важливими для ВНЗ є студентські наукові дослідження, особливо в контексті Болонського процесу. Але для того, щоб студенти могли брати участь у наукових конференціях, вони теж повинні мати фінансування. Однак контролюючі органи вважають, що ми не можемо відправити наших студентів у відрядження. Це — нонсенс.

Олена ЧЕРНЕЦЬКА, проректор з наукової роботи Київського університету права НАН України, кандидат юридичних наук, доцент:

— Наш університет — єдина навчально_наукова установа в рамках Національної академії наук України, і позитивні зрушення, звісно ж, є. Якщо брати з того моменту, коли Україна приєдналася до Болонського процесу, де особливо гостро постає питання інтеграції науки і освіти, то в межах нашого закладу органічно поєднуються науково_дослідна робота і викладацька діяльність. Адже в університеті до навчально-виховного процесу залучаються провідні вчені НАН України, Академії правових наук і безпосередньо Інституту держави і права ім.В. М. Корецького, які забезпечують викладання дисциплін.

Напрямки наукової діяльності в університеті надзвичайно різноманітні, головними серед яких є проведення науково-дослідних робіт, науково-практичних конференцій та залучення студентської молоді до наукового пошуку, бо ж за нею — майбутнє. А саме сухе навчання нецікаве і прогресу в собі не несе. На часі — реформування юридичної освіти, що неможливо зробити без реформування юридичної науки.

Проблеми в нас загальнодержавні. Зокрема, реформування ступеневої освіти і науки. Скажімо, в Європі — це доктор права, тоді як у нас ще є кандидат і доктор. В юридичній освіті — навчальний процес потребує якісних змін відповідно до вимог Болонського процесу. Тобто, є до чого рухатися.

Ірина НІКОЛАЙЧУК

Фото Євгена ЧОРНОГО